
Title: "Kreativitet har ikke noget køn"

Author(s): Marie Venø Thesbjerg

Source: CHARA – Journal of Creativity, Spontaneity and Learning, Vol. 2, No. 1 (2011)

Pages: 663-671

Published by: <http://www.chara.dk>

Stable Url: <http://www.chara.dk/artikler/20110109.pdf>

Digitized: march 25, 2011

Terms and Conditions of Use

Your use of the CHARA Journal archive indicates your acceptance and CHARA's terms and Conditions of Use, available at <http://www.chara.dk/information/terms.pdf>. CHARA's Terms and Conditions of Use provides, in part, that unless you have obtained prior permission, you may use content in the CHARA Journal archive only for your personal, non-commercial use.

Please contact the publisher regarding any further use of this work at redaktionen@chara.dk. Each copy or any part of a CHARA publication must contain the same copyright notice that appears on the screen or printed page of such publication.

CHARA is a not-for-profit organization founded in 2009. We work to create new knowledge on Creativity, Spontaneity and Learning and to build a common research platform that promotes the discovery and use of these resources. For more information on CHARA please contact redaktionen@chara.dk.

CHARA is collaborating with The Royal Library of Denmark to preserve and extend access to CHARA - Journal of Creativity, Spontaneity and Learning.

Kreativitet har ikke noget køn

Af Marie Venø Thesbjerg

Hvordan kommer de maskuline og feminine kræfter til udtryk hos kunstnere? Giver det mening at tale om feminin og maskulin kreativitet? Forfatteren Dy Plambeck, kunstmaler Inge Ørntoft, musiker Jeppe Bai og skuespiller Brian Hansen fortæller om deres syn på den skabende proces i fire samtaler om kreativitet og køn.

1. At skrive som en erfaren sømand fra de syv verdens have

Ethvert menneske har sin egen kraft uanset kønnet. Den kraft skriver forfatter Dy Plambeck på. Hun tænker ikke på at være feminin eller maskulin i sin kreative proces. Alligevel mener nogle, at hun skriver som en rusten sømand.

Forfatter Dy Plambeck tænker noget tid, da hun skal prøve at definere det maskuline og det feminine, for hun arbejder ikke bevidst med de energier, når hun skriver.

De maskuline kræfter er traditionelt set mere aggressive og eksplosive. De feminine kræfter er mere indadvendte. At skrive er en indadvendt proces, et stille foretagende, som kan blive udadvendte, et oprør, som der kommer noget kraft ud af. Jeg bruger en blanding af det, når jeg skriver. Men ikke bevidst. Det sjove er, at jeg er blevet opsøgt af litterater og andre, der laver kønsanalyser, som synes, at jeg skriver meget maskulint.

En anmelder mente, at Dy Plambeck skrev som en 'rutineret sømand, solbrændt, tatoveret og med rusten stemme' i sin debutroman Texas Rose fra 2008. Anmeldelsen handlede om, hvor overraskende det var, at en ung pige som nu 30-årige Dy kunne skrive som en gammel, erfaren mand, der havde rejst på de syv verdenshave.

Jeg tænker ikke, at nu skal jeg være en rusten sømand, når jeg sidder og skriver. Det er interessant, at man har brug for at sætte et mærkat på. Men jeg ville spørge, hvorfor ikke skrive sådan? Hvad er det, der er til hinder for det? Der er åbenbart nogle definitioner af, hvad et menneske som mig kan skrive. Jeg skulle måske skrive om parforhold eller om nogle, der kysser på en bænk? Der kommer de feminine og maskuline forestillinger til udtryk. De kommer ikke fra mig. De kommer i læsningen af værkerne. Det er læserens tolkning.

En kvinde med meget mandlig kraft

Dy Plambecks kommende roman hedder Gudfar. Den handler om et farogsøn-forhold. Hovedpersonen er en mand, som er biker. Mens han er ung, er han med i motorcykelklubben Spitfire.

Jeg synes, at jeg kender ham. Jeg tror, at jeg har mange mandlige kræfter i mig. I samfundet er der mange traditionelle billeder af kønnet; af manden, som ejer den aggressive kraft og kvinden den feminine. Men ethvert menneske har sin egen kraft uanset kønnet. Det er svært at skulle definere. Men jeg tror, at mennesket har alle sider i sig i forskellige former. Den traditionelle opfattelse af køn er statisk og kedelig. Den er ikke rigtig. Selvfølgelig er der forskel på mænd og kvinder. Men det er ikke kraften, der er forskellen. Det er mere i personligheden og i temperamentet, det ligger.

Mænd er mere egoistiske

Rent kunstnerisk er mænd bedre til at være egoistiske og forfølge deres ambitioner. Dy Plambeck mener ligesom Virginia Wolf, at hvis en kvinde skal leve som kunstner, skal hun have sit eget værelse og penge.

Kvinder er mere splittet i forhold til børn og kunst; hvad skal man tage sig mest af? Mænd er kølige og egoistiske. De er bedre til at skrive på bekostning af noget andet. Det er bare en generalisering og et mønster, jeg kan se. Jeg kender godt den drift, jeg kan også være egoist; når jeg skal skrive, så skal jeg bare skrive. Men jeg ser den bare mere hos mænd.

En åre der går hul på

Hvordan vil du beskrive din kreative proces?

Jeg oplever min kreative proces som om, der går hul på en åre. En lille eller stor åre. En bog tager gerne et års tid, og der har jeg en fornemmelse af, at jeg kan blive ved med at skrive. Den kan udvikle sig til noget; jeg er inde i et stof, der kan blive med at vokse. Jeg har ikke noget overjordisk forhold til det, eller følelsen af, at der sker noget magisk. Jeg kan ikke definere det. Jeg ved bare, nu er den der!

Forelsket i sproget

At skrive, hvad gør det ved dig, hvad kan det?

Det er også mærkeligt, hvad kan det? Nogle ting i livet har man ikke selv kontrol over ex en forelskelse. Man kan ikke forklare hvorfor? Det er det samme med at skrive – jeg kan ikke forklare hvorfor. Det er naturligt for mig. Men hvis jeg ikke havde det sådan, så kunne jeg ikke

fortsætte. Det er for hårdt. Processen er hård, men litteraturens vilkår i Danmark er også barske.

Hun sunder sig en stund, men kommer så i tanke om et svar mere:

Jeg er nok forelsket i sproget. Det blev tydeligt for mig, da jeg skulle skrive et manus til en film. Det havde intet med sprog at gøre. Jeg ville have det til at lyde godt og skrev en masse regibemærkninger, som overhovedet ikke kunne bruges. Jeg er interesseret i det, sproget kan. Det er da utroligt, at vi kan sætte bogstav efter bogstav, der skaber en hel verden! En verden, som kan være helt anderledes, end den verden, vi selv går rundt i. Sprog er i sig selv et sprog - ligesom musik er sprog. Det giver adgang til en anden virkelighed. Det er skønt at tænke på alle de fiktive mennesker, som jeg er i selskab med hver dag. Hvor kom de fra?

2. Det feminine handler om at skabe balance

Mænd er fändenivoldske og mere skæve og skøre end kvinder. Men måske laver kvinder de smukkeste værker. Billedkunstner Inge Ørntoft er bevidst om de feminine og maskuline energier i sin kunst.

Tænker du på, om dine billeder er feminine eller maskuline?

Ja, det gør jeg. Jeg får mange kommentarer om det. Min stil er blevet mere feminin med alderen. Mit sprog er meget rundt og harmonisk. Før var farverne mørkere og tungere. En galleriejer sagde for nylig til mig, at mine billeder er meget feminine. Abstrakt maleri er ifølge maler Vilhelm Bjerke Petersen, der skrev bogen *Symboler i abstrakt kunst*, et fælles sprog, hvor det ovale er det evigt kvindelige, og det trekantede er det absolut mandlige. Det udmønter sig i det formsprog, man bruger som mand og kvinde.

Inge Ørntoft peger på et af sine billeder på væggen:

Det billede dér har noget vækst- og celleagtigt over sig, der er pudderfarver og runde former. En mand ville ikke male i det sprog; han ville lave farver, former og indhold anderledes.

Hun pointerer, at hun taler om tendenser og generaliseringer i den abstrakte billedkunst.

Der er en forskel på, hvordan mænd og kvinder udtrykker sig. Mænd er mere kraftfulde end kvinder. De er fändenivoldske, de eksperimenterer mere. De har ikke noget, de skal passe på at miste eller slå i stykker. Ofte kommer det mest mærkelige, overraskende og sære fra mænd. De er mere til det skarpe, laver flere brud og de får skøre ideer.

Det skøre og skæve kommer fra mænd

For nylig var Inge Ørntoft til en julefrokost, hvor en mand vandt konkurrencen; hvem har fået den skøreste idé. Han vandt, fordi han havde sømmet budding op på væggen. Ikke overraskende var det en mand, der vandt. Hvor mange kvinder ville finde på det? spørger Inge Ørntoft.

Mænd vover mere

Det er sjovt at tænke på, at langt de fleste, der kommer ind på kunstakademierne, er kvinder. Der er færre mænd, men mænd ender med at blive spidserne, der er fremhævet på museernes vægge. Mænd vover mere, tror jeg. Mænd kan bedre sige; jeg forfølger bare min kunst, for det er vigtigt. For hvorfor laver mænd de største ting i arkitektur, kunst etc.? Generel set, tror jeg, at kvinder er mere harmonisøgende og arbejder mere i dybden. Vi skal have alting til at hænge sammen. Det hele skal gå op i en højere enhed. Det kan man se i malerierne. Mænd kan bedre gå ned sig i enkelte ting og glemme alt udenom. Måske er det vigtigt for kvinder, at de andre elementer i tilværelsen også hænger sammen. Måske laver kvinder det smukkeste, men det fokuserer vi ikke på. Idealet har i mange år været det skæve, skarpe og skøre.

At forme sit eget sprog er kreativitet

Hvad er det kreative?

Eftersom der ikke er et motiv i abstrakt maleri, omsætter jeg, hvordan jeg har det lige nu og her. Det er tæt på at være en parallel til det liv, jeg lever. Jeg er i gang med at få orden på kaos, hvis det kan være kreativt. Det beskæftiger jeg med i mit daglige liv. Og også når jeg maler abstrakt ekspressivt. De ideer der er lige nu og her kommer frem. Ydre oplevelser giver indre oplevelser. Jeg omformer det til noget symbolsk, altså symbolsk forstået meget bredt. Det er det, jeg gør, når jeg maler. Alle mennesker er på den måde kreative. Vi omsætter vores oplevelser og spytter det ud i et eller andet sprog.

Hvad nu hvis du er uden ideer en dag?

Det er forfærdeligt. Der skal være dårlige dage uden gode ideer, de er også værdifulde. Så maler jeg videre, selvom det er noget lort. Andre dage må jeg ud i verden, ud i byen, ud i naturen eller gøre noget andet. Virkeligheden overgår langt fantasien. Så jeg skal ud og hente noget inspiration. Engang troede jeg, at man skulle passe på ideerne og spare på dem, men det passer ikke. Jo mere du dykker ned i et område, jo større bliver det. Det åbner en ny og kæmpe erfaring. Man kan ikke tømmes for ideer. Alt kan skabe ideer, fordi der er billeder på. Vi forestiller os noget hele tiden, bevidst eller ubevidst. De forestillinger kan man kontakte, det er som en kreativ proces, der kører hele tiden og skaber film. Man skal bare gå til virkeligheden, den rummer så meget. Iagttagelsen, små opdagelser, detaljer, som man kan gå i lag med. Jeg henter inspiration i alt fra en skygge på gulvet, en nøgen pære i et loft, en drøm, eller noget

nogle har sagt: Jeg malede eksempelvis på et citat fra Kingo: ”Hver morgen i min skål, en nåde uden mål, til mig henflyder.”

Kunst er en erkendelsesproces

Gennem de sidste 20 år har Inge Ørntoft malet abstrakt. Hun udstiller og sælger sine malerier fra forskellige gallerier i Danmark. Hun udforsker det ukendte, det, der endnu ikke er skabt. Opgaven er at lave et godt billede. Noget nyt. Så bliver hun tilfreds.

Hvornår ved du, at et billede er færdigt?

Det er en fornemmelse af, at nu er det et hele. Det er færdigt, når der er balance og harmoni, og det går op i en højere enhed. Er der noget for stort, noget forklaret, noget der ikke er interessant, så flytter jeg rundt på tingene, indtil jeg tænker - nu er det godt. Nu er det wauuw.

Hvad er målet i et maleri?

Det skal være et godt billede. Det skal have en særlig stemning, skabe en speciel tilstand eller fornemmelse. Der skal være skabt et nyt rum, som er spændende at lade sig påvirke af. Jeg bliver tilfreds, hvis jeg kan mærke, at jeg har flyttet mig lidt, eller føler, at noget er anderledes, end det plejer at være. Det er som en erkendelsesproces. Jeg vil erobre noget nyt.

Jagten på det perfekte maleri

Hvad giver det, når noget lykkes?

Jeg er drevet af, at intet er besluttet på forhånd i abstrakt maleri. Jeg kender ikke resultatet, og jeg skal træffe nogle valg. Jeg har en trang til at udforske; hvad kan jeg skabe? Jeg leder efter det ultimative maleri. Jeg ved godt, at jeg aldrig finder det. Så hvorfor gider jeg så male i årevis? Men det er et sprog, der er vigtigt for mig; det er interessant at se, hvad der sker. Hvis jeg fik forbud mod at male, ville jeg få det rigtig skidt. Det er jo mit sprog. Nogle gange tænker jeg, at hvis jeg havde været dygtig til musik, havde jeg kastet mig over det. Musik er grundlaget for al kunst, musikken går nemmere ind gennem øret og påvirker følelseslivet. De fleste mennesker røres mest af musikken. Den har en mere direkte adgang. Jeg spekulerer tit over, hvorfor det er sådan? Der skal ofte flere forklaringer til med maleriet, før det åbner sig op for folk.

3. Kan du nævne en kvindelig lead guitarist?

Der er forskelle på kvinder og mænd. I musikken er musikstil og instrumentvalg tit et spørgsmål om, hvad den enkelte spejler sig i og er opdraget til. Men kreativiteten er den samme kraft i alle, mener musiker Jeppe Bai.

Som guitarist i bandet Planetpop og Popamok, som leder af stomp-ensemblet Dadunk, sangskriver til egne soloprojekter og underviser i musik, arbejder Jeppe Bai med mange kreative processer i musikken

Jeg har ikke kontrol over, hvornår jeg kan komme ind den kreative proces. Jeg oplever det som at være i flow, eksempelvis når jeg skriver sange. Der skal være tid til det, og der skal være noget spildtid rundt om, og fornemmelsen af, at der er plads. Man kan jo skrive en sang på en time, hvis den sang lige er der... men der skal være plads til, at den kan dukke op. Det er som om, musikken kommer meget nemmere end ord. Musikalsk kan jeg nærmest spytte ideer ud – melodier, akkordrundgange, og det der skal til for at det bliver musik. Måske er det et spørgsmål om, at der er hurtigere adgang til den mest umiddelbare kanal – og det er musik for mig. Det er jo det, jeg har beskæftiget mig med. Men jeg skal fange det med det samme, optage det, eller skrive det ned, ellers forsvinder det, og der kommer noget nyt. Det er først, når det bliver gentaget eller koblet med ord, at det lagrer sig.

Musik kræver tid og hårdt arbejde

Kreativitet kræver tid. Men eftersom Jeppe Bai er far til to, kan han ikke sidde til langt ud på natten og skrive sange, når han skal op klokken seks om morgenen.

Den første sang er den sværeste, men de næste kan komme som perler på en snor, når jeg først er i gang. Det er noget med at komme i det rette gear. Det er forskelligt fra person til person, hvordan processen foregår. Nogle gør det som at gå på arbejde. Men mange musikere skriver sent om natten, når der er stille udenfor, og der er et rum til det. Der hører jeg til. Nu har jeg fået børn og skal have det til at fungere i dagligdagen, så jeg har det vilkår, at jeg kun har nogle bestemte timer, hvor jeg har mulighed for at skrive musik.

Kreativtetsprocesser kan være meget forskellige. I stomp og bandsammenhæng er det en anden proces. Her kommer et medlem med et oplæg, og de andre byder ind med kommentarer og bud. De skaber musikken sammen.

Der er meget håndværk over at skabe musik. Det er kreativt at få en god ide, men når musikken skal hænge sammen, handler det om håndværk, om at øve sig og øve sig. Det er hårdt arbejde at blive god til noget. Der er jo vanvittig mange timer man øver, før det kommer til at lyde godt.

Drenge vil spille guitarsolo, piger vil synge

Jeppe Bai underviser elever i 20'erne på Ry Højskole og oplever en del forskelle mellem piger og drenge i valget af stilarter og instrumenter.

Der er forskelle. Generelt set, så er der flere drenge, der monsterøver sig på den samme frase igen og igen eller som kan lide at improvisere. Pigerne er sjældent så glade for at blive kastet ud i improvisation, hvor de er uden fast grund. Men når først pigerne tør det, bliver det godt. Generelt set, vil kvinder vel gerne have styr på tingene. Mænd er bedre til at være i kaos. Ex at kaste sig ud i en solo eller føle sig godt tilpas i at improvisere – man skal turde det. Pigerne er gode til at få fat i det følsomme og bruge deres sensualitet. Jeg oplever et maskulint sprog i ex bebop og jazz. Det er mere teknisk krævende, og ofte kan flere drenge end piger lide de genrer med et højt teknisk og mere abstrakt niveau.

Jeppe Bai understreger, at det er generaliseringer. Der er forskelle på piger og drenge i musikken. Men forskellene bunder i kultur, tradition og opdragelsen af piger og drenge.

Guitar, bas, trommer og tenorsax er maskuline instrumenter, mens altsax, klaver og sang generelt er for pigerne. Det handler om, hvad de spejler sig i, og hvad det kræver at spille et instrument. Jeg har ex undervist piger i guitar. Men hvis de ikke vil klippe negle eller have ondt i fingrene, så bliver det svært at blive god til guitar. Jeg kan blot observere nogle forskelle mellem kønnene, som kan være der af mange forskellige årsager. Kan du for eksempel nævne en kvindelig lead guitarist?

4. Som at fange en rørpost fra Gud

At være kreativ er svært. Det handler om at give slip og gøre sig tom og modtagelig for indtryk. For mænd og kvinder. Der er ikke forskel på deres kreativitet ifølge skuespiller Brian Hansen.

Eugene Barba fra Odin Teatret lærte tidligt skuespiller Brian Hansen en vigtig lære: Du kan aldrig forberede kreativitet. Du kan have en tilgang til det, og du kan lære, hvordan du gør dig disponibel for din egen ypperlighed; Men du skal hele tiden være parat til at gøre dig selv tom og gribe nuets kraft.

Han har inspireret mig til at tænke over kreative processer. Det sværeste er at give slip og tro på, at der er rørpost fra Gud, når jeg står overfor 300 mennesker. Jeg ved, hvad der virker, jeg har forberedt mig, og der sker et eller andet, et kvantespringe, som jeg ikke kan forklare. Det er de bedste aftener; man kører ud i galaksen og alligevel har man fat et eller andet sted. Hele det samspil med publikum, kan du ikke forberede. Det bliver aldrig godt, hvis ikke du er villig til at tage det, der er dér lige nu. Nogle gange lykkes det og andre gange ikke – og jeg kan ikke indkredse hvornår det sker, fortæller Brian Hansen, der er skuespiller, teaterinstruktør, højskolelærer og som optræder med kurser i virksomheder om humor, kropssprog og kreativitet.

Kreativitet er at nå en stemning eller sindstilstand, som giver mening for dig, og som du ikke har set eller tænkt før. Det opstår i nuet. Det kan også give angst. Mange kunstnere kan få angst for om de kvantespring kommer, hvornår stopper de, og hvornår kommer de?

Gå til yderlighederne og stop den indre politimand

De største påvirkninger af kreative processer fik Brian Hansen af sin mester Dario Fo.

Han omstrukturerede min hjerne bare ved at være sammen med mig og påvirkede mig psykisk. Han åbnede nogle ventiler, som jeg slet ikke var klar over, var der. Han lærte mig at gå til yderlighederne, at tænke tingene ud; Hvis en kvinde græder, skal du slå hende, så hun har noget at græde for. Det skal man tænke i en kreativ proces, for ellers går den indre politimand ind og siger stop – nej! Du skal jo ikke slå hende rigtigt, men det er måden at tænke på, der er vigtig for at hindre, at de indre normpolitimænd blokerer.

Brian Hansen havde det ikke svært med de fysiske udtryk og timingen. Men han havde brug for Dario Fos råd om kreativitet.

Jeg sagde til ham: Det er mega svært at være kreativ. Men han sagde ingenting. Så sagde jeg det igen. Han svarede stadig ikke. Og jeg sagde selv; jamen, det er jo nok svært. Og jeg lærte, at han ikke havde svaret. Og Dario Fo vidste, at hvis han kom med et pædagogisk svar, så havde det ingen effekt. I kunstfagene skal vi nogle gange bruge stilheden og intetheden for at finde svaret.

Hvad er dine oplevelser med kvinder og mænd i faget?

Jeg ser lige stor kreativitet hos begge køn. Der er en stor forskel i måden at tænke på, også i det daglige. Den lille forskel er ikke så lille endda. Men i de kreative processer ser jeg ikke nogen forskel: frustrationerne er de samme for alle. Det handler om evnen til at gå ind i sig selv, give slip på sig selv og evnen til at tænke tingene ud og være parat til at omkode sig selv. Man kan lære det... men det tager tid.

Sensitiv og disponibel overfor nuets kraft

Hvordan kan man lære det?

At omkode sig selv handler om at fjerne de begrænsninger, vi har, og som vi er opdraget og kodet til. De vil altid være der, det kan ikke være anderledes. Men vi kan kigge på de koder, som vi fik; hvordan arbejder de i os, hvad har jeg lært, hvad er tilladt, hvad er rigtigt? Jeg arbejder med muligheden for at tænke tingene ud, prøve af og eksperimentere. Du skal kunne dit faglige stof, men det er vigtigt, at du gør dig disponibel overfor publikums energi, at du er sensitiv, kan mærke rummet og mærke hvad der er foran dig for at gå ind i en psykisk dialog

med salen.

Hvordan gør du?

Når jeg træder ud af bilen før en forestilling, så åbner jeg alle sluser og tager alle informationer ind. Lige fra den første der giver mig et håndtryk. Den logiske del af hjernen bliver svagere, når jeg ex skal hjem, kan jeg ikke finde vej, fordi jeg er så meget i det kreative felt. Du lukker noget andet ned, når du kommer over i det kreative rum. Du åbner op for englesnak og lys og lukker ned for logistikkens; jeg skal overleve. Det handler om nærvær – hvor nærværende tør du være? Man kan jo ikke holde til at være det hele tiden, der er et sansefilter. Men nuet og nuets kraft kan være så stærkt og voldsomt, at du ikke kan holde det ud, og man kan tage skade af for mange informationer. Kunsten er på en gang at beskytte sig og på den anden side at åbne op for de kræfter, der er i nuet.

Marie Venø Thesbjerg er journalist, foredragsholder, underviser på Ry Højskole og rambukmøster i Idébanden. www.wordbyword.dk, www.buddhaskvinder.dk og www.idebanden.dk